នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ត.ក

ភាគីដាក់ឯកសារ៖ លោក **ខៀវ សំផន**

ដាក់ជូន៖ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

ភាសាដើម៖ **បារាំង**

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 07-Aug-2019, 10:46
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ **សាធារណៈ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង៖ **សាធារណៈ/Public**

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់៖

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់ណ្តោះអាសន្ន៖

ឈ្មោះមន្ត្រីទទួលបន្ទុកផ្នែកសំណុំរឿង និងឯកសារ៖

ហត្ថលេខា៖

ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់ព័ន្ធនឹងចម្លើយតបទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ [ឯកសារ F47/1 កថាខណ្ឌ ២៥-២៦(ii)]

<u>ដាក់ដោយ</u>៖

មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន

មេធាវី គង់ សំអុន

មេធាវី Anta GUISSÉ

<u>ដាក់ជូន</u>៖

អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល៖

ចៅក្រម គង់ ស្រីម

ចៅក្រម Chandra Nihal JAYASINGHE

ចៅក្រម សោម សិរីវឌ្ឍ

ចៅក្រម Florence Ndepele Mwachande MUMBA

ជំនួយការ៖

លោកស្រី សេង សុជាតា

កញ្ញា Marie CAPOTORTO

កញ្ញា Cécile ROUBEIX

កញ្ញា Dounia HATTABI

លោក Stéphane NICOLAÏ

ចៅក្រម ម៉ុង មុន្នីចរិយា

ចៅក្រម Maureen HARDING CLARK

ចៅក្រម យ៉ា ណារិន

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោកស្រី Brenda J. HOLLIS (ព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុង)

លោក William SMITH (ព្រះរាជអាជ្ញារង)

មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់

គោរពជូនអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

១. នៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន (“មេធាវីការពារក្តី”) បានស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល (“តុលាការកំពូល”) អនុញ្ញាតឱ្យខ្លួនដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខកម្រាស់ ៩៥០ ទំព័រ ជាភាសាបារាំង ក្នុងរយៈពេល ១០,៥ ខែ គិតចាប់ពីពេលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ និងដាក់សំណៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរ តាមក្រោយ ឱ្យបានឆាប់បំផុត[1]។

២. នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ភាគីបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសំណើនេះ[2]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានជំទាស់ ដោយបានអះអាងថា រយៈពេល ៥ ខែ និងកម្រាស់ ៣០០ ទំព័រ សម្រាប់ឱ្យក្រុមមេធាវីការពារក្តីនីមួយៗដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ តែមួយភាសាជាមុនសិន គឺគ្រប់គ្រាន់ហើយ[3]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំថា ការបន្ថែមណាមួយជូនមេធាវីការពារក្តីត្រូវធ្វើឡើង “ក្នុងលក្ខណៈសមាមាត្រគ្នា” ទៅនឹងសារណាតបរបស់ខ្លួន[4]។

៣. នៅថ្ងៃដដែលនោះ មេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា បានដាក់សំណើ “លើកទីមួយ” សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រ សម្រាប់ការដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន។ មេធាវីការការពារក្តីលោក នួន ជា បានស្នើសុំដាក់សារណាកម្រាស់ ១០០០ ទំព័រ ក្នុងរយៈពេល ១០,៥ ខែ តែមួយភាសាជាមុនសិន គិតចាប់ពីពេលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន[5]។

---

[1] សំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងបង្កើនចំនួនទំព័រនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **F45**។

[2] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **F45/2** (“ចម្លើយតប **F45/2**”) ជូនដំណឹងជាភាសាបារាំង នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨។

[3] ចម្លើយតប **F45/2** កថាខណ្ឌ ១៧ និង កថាខណ្ឌ ២២។

[4] ចម្លើយតប **F45/2** កថាខណ្ឌ ១៨ និង កថាខណ្ឌ ២២។

[5] សំណើបន្ទាន់លើកទីមួយរបស់លោក នួន ជា សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់ដាក់សារណាលើបណ្តឹងសាទុក្ខជំទាស់នឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **F47**។

៤. នៅថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ មេធាវីការពារក្តីបានឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា[6]។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានជំទាស់ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់ព័ន្ធនឹងសារណាតបនោះទេ ពីព្រោះសំណើនេះហាក់ដូចជាសមហេតុផល។

៥. នៅថ្ងៃទី០២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ ភាគីបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រ របស់មេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានជំទាស់[7]។ លើកនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំ "៧០% នៃចំនួនទំព័រសរុបរួម និង ៥០% នៃពេលវេលារួម ដែលផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តី" សម្រាប់សារណាតបរបស់ខ្លួន[8]។

៦. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ លោក នួន ជា បានទទួលមរណភាព។

៧. តាមរយៈសារណានេះ មេធាវីការពារក្តីសូមជំទាស់ទៅនឹងសំណើបន្ទាប់បន្សំថ្មីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលមានភាពប្រែប្រួលមិនឈប់ឈរ និងគ្មានមូលដ្ឋានគាំទ្រ (ផ្នែកទី I) មិនសមហេតុផល (ផ្នែកទី II) និងយឺតពេល (ផ្នែកទី III)។

I. សំណើដែលមានភាពប្រែប្រួលមិនឈប់ឈរ និងគ្មានមូលដ្ឋានគាំទ្រ

[6] ការឆ្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ទៅនឹងចម្លើយតបទាក់ទងនឹងសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលា និងបង្កើនចំនួនទំព័រនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ **F45/3** ជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩។

[7] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសំណើរបស់ នួន ជា សុំពេលវេលា និងចំនួនទំព័របន្ថែម សម្រាប់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន ចុះថ្ងៃទី០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ **F47/1** ("ចម្លើយតប/សំណើ **F47/1**")។ មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការដោយផ្អែកលើសំណៅបកប្រែព្រាងដំបូងមិនពេញលេញជាភាសាបារាំង ដែលផ្តល់ជូនដោយអង្គភាពបកប្រែភាសា ដោយសារតែមិនអាចបកប្រែឯកសារទាន់ពេលវេលា។

[8] ចម្លើយតប/សំណើ **F47/1** កថាខណ្ឌ ២៥-២៦(ii)។

៨. នៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខលើសំណុំរឿង ០០២/០១ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធឱ្យបន្ថែមចំនួនទំព័រ និង/ឬពេលវេលាដូចគ្នាទៅនឹងការផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុម សម្រាប់ការដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឬការសួរដេញដោលសាក្សី[9]។ តុលាការកំពូលបានបដិសេធសំណើនេះជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ ដោយពិចារណាឃើញថាពុំមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ[10]។ នៅចំពោះមុខ "ភាពរឹងទទឹង"[11] របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា តុលាការកំពូលថែមទាំងបានរម្លឹកទៀតថា មានភាពខុសគ្នាជាមូលដ្ឋានរវាងតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ នៅក្នុងរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ និងតួនាទីរបស់អាជ្ញាធរចោទប្រកាន់[12]។

---

[9] ក្នុងករណីនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំពេលវេលាសម្រាប់ឆ្លើយតប ដូចគ្នានឹងពេលវេលាដែលបានផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុម និងបានស្នើសុំចំនួនទំព័រស្មើនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងពីរបូកបញ្ចូលគ្នា (យោងនៅក្នុងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័របន្ទាប់)។

[10] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីសុំពន្យារពេល និងបន្ថែមចំនួនទំព័រលើសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ និងសារណានៃបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ **F3/3** កថាខណ្ឌ ៥ និងកថាខណ្ឌ ១០, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំពន្យាររយៈពេល និងបន្ថែមចំនួនទំព័រ សម្រាប់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ និងសារណាតប ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ **F9** ("សេចក្តីសម្រេច **F9**") កថាខណ្ឌ ៨-៩ កថាខណ្ឌ ១៥ កថាខណ្ឌ ១៧ កថាខណ្ឌ ២០-២១ កថាខណ្ឌ ២៣,សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលា ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹងសាលក្រមនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ **F23/1** ("សេចក្តីសម្រេច **F23/1**") កថាខណ្ឌ ៩ និងកថាខណ្ឌ ១១, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម្រាប់សួរដេញដោលសាក្សី SCW-5 ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ **F26/2/2** ("សេចក្តីសម្រេច **F26/2/2**") កថាខណ្ឌ ៦-៨។

[11] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រសម្រាប់ដាក់សារណាតបទៅនឹងសំណើទីប្រាំមួយរបស់ នួន ជា សុំដាក់ភ័ស្តុតាងបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ **F2/8/2/1** ទំព័រ ៥៖ "ទោះបីជាមានការបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់នៅក្នុងការយល់ឃើញរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលលើបញ្ហានេះក៏ដោយ ក៏សហព្រះរាជអាជ្ញានៅតែទទូចធ្វើយុត្តិកម្មទៅលើដំណោះស្រាយដែលបានស្នើឡើង ដោយធ្វើការយោងទៅលើសំណើរបស់ភាគីដទៃទៀត"។

[12] សេចក្តីសម្រេច **F26/2/2** កថាខណ្ឌ ៦៖ "អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរម្លឹកថា មានភាពខុសគ្នាជាមូលដ្ឋានរវាងតួនាទីរបស់ជនជាប់នៅក្នុងការជំនុំជម្រះព្រហ្មទណ្ឌ ដែលជនជាប់ចោទពុំមានសេរីភាព ដូចនេះត្រូវទទួលបានសិទ្ធិក្នុងការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ដែលមានចែងជាពិសេស ក្នុងមាត្រា ១៤(២) និង (៣) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងតួនាទីរបស់អយ្យការដែលតំណាងឱ្យផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ដែលត្រូវតែផ្តល់យុត្តិធម៌ ដោយអនុលោមតាមច្បាប់"។

៩. ជាពិសេស ចំពោះចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុម តុលាការកំពូលបានផ្តល់ចំនួនទំព័រដូចគ្នា ដោយបន្ថែមមួយភាគបី (គឺមិនមែនស្មើនឹងចំនួនទំព័រនៃសារណាទាំងពីបូកបញ្ចូលគ្នា តាមការស្នើសុំនោះទេ)[13] និងតិចជាងមួយភាគបីនៃពេលវេលា ដែលបានផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុម (គឺមិនមែនពេលវេលាដូចគ្នា តាមការស្នើសុំនោះទេ)[14]។ ជាក់ស្តែង ពេលមេធាវីការពារក្តីបានទទួល ៩០ ថ្ងៃ និង ២១០ ទំព័រ សម្រាប់ដាក់សារណា តែមួយភាសា សហព្រះរាជអាជ្ញាបានទទួល ៣០ ថ្ងៃ និង ២៨០ ទំព័រ សម្រាប់ចម្លើយតបជាពីរភាសា[15]។

១០. ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងមេធាវីការពារក្តី សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំថាសម្រាប់ចម្លើយតបទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ការបន្ថែមត្រូវ "សមាមាត្រ" នឹងការផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុម[16]។ មេធាវីការពារក្តីយល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាបានបោះបង់សំណើមិនសមហេតុផលរបស់ខ្លួន ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ហើយជាចុងក្រោយ យកតាមការសម្រេចរបស់តុលាការកំពូល និងយុត្តិសាស្រ្តក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។

១១. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ១០ ថ្ងៃក្រោយមក ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងមេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា សហព្រះរាជអាជ្ញាបានប្រកាន់ជំហរថ្មី។ ឥឡូវនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបែរជាស្នើសុំ "យ៉ាងហោចណាស់

---

[13] សេចក្តីសម្រេច **F9** កថាខណ្ឌ ១៥ និងកថាខណ្ឌ ១៧។ តុលាការកំពូលបានផ្អែកលើវិធានរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានា ក្នុងករណីនៃការជំនុំជម្រះក្តីលើជនជាប់ចោទច្រើនរូប។ យោងតាមវិធានទាំងនេះ ក្នុងករណីមានម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខតែម្នាក់ ភាគីចុងចម្លើយទទួលបានចំនួនទំព័រដូចគ្នានឹងម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ ដើម្បីឆ្លើយតប (កថាខណ្ឌ ១៥ កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រលេខ ៣០-៣១)។

[14] សេចក្តីសម្រេច **F9** កថាខណ្ឌ ២០ និងកថាខណ្ឌ ២១ ("អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកត់សម្គាល់ថា ជាទូទៅ តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍ តែងផ្តល់ពេលវេលាឲ្យប្រហែលពាក់កណ្តាល ចំពោះសារណាតប ធៀបទៅនឹងពេលវេលាដែលផ្តល់ឲ្យសម្រាប់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ហើយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលពិចារណាឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញានឹងអាចធ្វើការពិភាក្សា ព្រមទាំងដំណើរការការងារបឋមបានយ៉ាងច្រើន នៅក្នុងការរៀបចំសារណាតបរបស់ខ្លួន នៅពេលបានទទួលសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជាភាសាអង់គ្លេស ឬភាសាបារាំង" កថាខណ្ឌ ២០)។

[15] សេចក្តីសម្រេច **F9** កថាខណ្ឌ ២៣។

[16] ចម្លើយតប **F45/2** កថាខណ្ឌ ១៨ និងកថាខណ្ឌ ២២។

៧0% នៃចំនួនទំព័រសរុបរួម និង ៥0% នៃពេលវេលារួម ដែលផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តី"។ សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏ស្នើសុំផងដែរថា រយៈពេលដាក់ចម្លើយតប "តែមួយភាសា" គួរត្រូវបាន "យ៉ាងហោចណាស់ ៤៥ ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីមេធាវីការពារក្តីដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជាភាសាខ្មែរ"[17]។

១២. សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនត្រឹមតែមិនពន្យល់អំពីការផ្លាស់ប្តូរជំហរទាន់ហន់បែបនេះនោះទេ ថែមទាំងមិនផ្តល់ហេតុផលចំពោះការស្នើសុំរបស់ខ្លួនទៀតផង។ សហព្រះរាជអាជ្ញាគ្រាន់តែយោងទៅរកមូលហេតុដែលបញ្ជាក់ថា មេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុមគួរទទួលបានត្រឹមតែ ៥ ខែ តែមួយភាសា និង ៣00 ទំព័រ ហើយក្នុងលក្ខណៈចម្រូងចម្រាសគ្នា សហព្រះរាជអាជ្ញានិយាយសំដៅដល់ "បញ្ហាមួយចំនួន" ដែល នួន ជា និង ខៀវ សំផន ចង់ប្តឹង[18]។ ថ្វីត្បិតតែមិនបានស្នើសុំ ដូចក្នុងសំណុំរឿង 00២/0១ នូវចំនួនទំព័រស្មើនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងពីរបូកបញ្ចូលគ្នា សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានពន្យល់ថា ហេតុអ្វីបានជាខ្លួនគួរទទួលបានយ៉ាងហោចណាស់ ៧0% នៃចំនួនទំព័រសរុបរួម គឺលើសចំនួនទំព័រដូចគ្នាដោយបន្ថែមមួយភាគបី ដូចបានផ្តល់ជូនក្នុងសំណុំរឿង 00២/0១ ទៅទៀត។ ទន្ទឹមនឹងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនពន្យល់ថា ហេតុអ្វីបានជាស្នើសុំ ដូចក្នុងសំណុំរឿង 00២/0១ នូវពេលវេលាដូចគ្នានឹងការផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុម[19] គឺលើសមួយភាគបី ដូចបានផ្តល់ជូនក្នុងសំណុំរឿង 00២/0១ ទៅទៀត។ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនពន្យល់ថា ហេតុអ្វីបានជាខ្លួនគួរទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យដាក់ចម្លើយតប តែមួយភាសា។ម្យ៉ាងទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនផ្តល់សំអាងហេតុយកជាការបានដែលបញ្ជាក់ថា តុលាការកំពូលងាកចេញពីយុត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ក្នុងសំណុំរឿង 00២/0១ នោះទេ។

១៣. តាមពិត សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាចធ្វើបានទេ។ សំណើមិនសមហេតុផលរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាហាក់ដូចជាគ្រាន់តែមានគោលដៅបំភ័យតុលាការកំពូលដោយខុសឆ្គង ពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលដែលមេធាវីការពារក្តីបានស្នើសុំ។

---

[17] ចម្លើយតប/សំណើ **F47/1** កថាខណ្ឌ ២៥-២៦(ii)។

[18] ចម្លើយតប/សំណើ **F47/1** កថាខណ្ឌ ២៥។

[19] "៥0% នៃពេលវេលារួម" ដែលផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុម ស្មើនឹងពេលវេលាដូចគ្នា ដែលផ្តល់ជូនក្រុមមេធាវីការពារក្តីនីមួយៗ។

II. សំណើមិនសមហេតុផល និងមានគោលដៅបំពានយុត្តិធម៌តុលាការកំពូល

១៤. ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ វាគ្មានហេតុផលណាមួយដែលត្រូវធ្វើការបន្ថែមលើសមាមាត្រពេលវេលាដែលបានផ្តល់ឲ្យនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដើម្បីឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាឆ្លើយតបនោះទេ។ ករណីបែបនេះធ្លាប់មានរួចមកហើយ នៅពេលសហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវឆ្លើយតបទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខចំនួនពីរ ហើយនៅពេលនេះ ការមិនបន្ថែមពេលវេលាកាន់តែត្រឹមត្រូវថែមទៀតព្រោះថាលោក នួន ជា បានស្លាប់ទៅហើយ។

១៥. នៅពេលធ្វើសំណើសុំ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដឹងថា ដូចគ្នានឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែរ សំណុំរឿង ០០២/០២ គឺជារឿងក្តីដែលមានជនជាប់ចោទពីររូប ហើយលើសពីនេះ ពួកគាត់ត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដោយសារបានចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមតែមួយ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដឹងដែរថា ដូចក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែរ ខ្លួនអាចចាប់ផ្តើមរៀបចំចម្លើយតប ចាប់ពីពេលមានសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ តែមួយភាសា ហើយដាក់ចម្លើយតបនោះជាពីរភាសានៅពេលក្រោយមកទៀត បន្ទាប់ពីមានសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសារណាទាំងនោះជាភាសាខ្មែរ។

១៦. ពេលសហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវឆ្លើយតបទៅម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខពីររូប ខ្លួនបានដឹងថាបញ្ហាទាំងឡាយដែលអ្នកទាំងពីរនឹងលើកឡើងក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ពួកគាត់ គឺជាទូទៅត្រួតគ្នា។ ជាក់ស្តែងដូចដែលបានបង្ហាញឲ្យឃើញតាមរយៈការណ៍ដែលសំអាងហេតុនៃសាលក្រម លើកឡើងពីជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ ក្នុងចំនួនទំព័រតិចបំផុតលើចំនួនទំព័រសរុប៖

	ចំនួនទំព័រសរុប រួមទាំងឧបសម្ព័ន្ធ	ចំនួនទំព័រនិយាយអំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ នួន ជា	ចំនួនទំព័រនិយាយអំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ ខៀវ សំផន
ភាសាបារាំង	២ ៨២៨	៩១ (៣,២១%)	១៣៧ (៤,៨៤%)
ភាសាអង់គ្លេស	២ ៣៨៧	៧៨ (៣,២៦%)	៩២ (៣,៨៥%)

១៧. បញ្ហាភាគច្រើនដែលត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់សហជនជាប់ចោទទាំងពីរ គឺដូចគ្នា (ការដឹកនាំដំណើរការនីតិវិធី ច្បាប់ជាធរមានចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ការវាយតម្លៃលើភស្ដុតាង)។ លើសពីនេះទៀត ជនជាប់ចោទទាំងពីររូបត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសជារួម ដោយសារការចូលរួមរបស់ពួកគាត់ក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដូចគ្នា ដែលក្នុងនោះ ផែនការរួមទំនងជាត្រូវបានដាក់ឲ្យអនុវត្តតាមរយៈ "គោលនយោបាយ" ចំនួនប្រាំ (ដែលគោលនយោបាយនីមួយៗហាក់ដូចជាបានបង្កឲ្យមានការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មយ៉ាងច្រើន) ដែលជនជាប់ចោទទាំងពីរបានយល់ស្រប និងចូលរួម។

១៨. ហេតុដូច្នេះ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅបណ្ដឹងសាទុក្ខដែលនឹងមានលក្ខណៈច្រំដែលច្រើននោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនត្រូវការពេលវេលាច្រើនលើសពីអ្វីដែលខ្លួនទទួលបាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ នោះទេ។ ជាថ្មីម្ដងទៀត ត្រង់ចំណុចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចទាញយកផលចំណេញបានយ៉ាងច្រើនពីពេលវេលានៃការបកប្រែសារណាបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្ដីជាភាសាខ្មែរ។ នេះជាអ្វីដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមានចេតនាធ្វើមិនដឹង ហើយទន្ទឹមគ្នានោះដែរ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានលើកឡើងជាលក្ខណៈទាក់ទាញចំណាប់អារម្មណ៍ថា ការអនុញ្ញាតតាមសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្ដីមានន័យថាពេលវេលាសម្រាប់សារណាបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីតែមួយមុខ អាចនឹងត្រូវប្រើពេលជិតពីរឆ្នាំ[20]។

១៩. នៅពេលលើកសំណើ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដឹងថា ទោះជាមានអំណះអំណាងត្រឹមត្រូវថាពេលវេលាត្រូវការសម្រាប់សារណាបណ្ដឹងសាទុក្ខ ត្រូវតែមានចំនួនច្រើនជាងពេលវេលានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ក៏ដោយ ក៏ពេលវេលាបកប្រែសារណាទាំងនោះជាភាសាខ្មែរ នឹងមិនបាត់បង់នោះទេ។ ដូចគ្នាទៅនឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែរ ពេលវេលានឹងត្រូវចំណាយ ១) មួយផ្នែកសម្រាប់ការរៀបចំចម្លើយតបរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីទៅនឹងសារណាបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់សហព្រះរាជ

[20] ចម្លើយតប/សំណើ **F47/1** កថាខណ្ឌ ២៣៖ "ការណ៍នេះនឹងមានន័យថា ពេលវេលាសម្រាប់បណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្ដី *តែឯង* ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ នឹងប្រើពេលជិតពីរឆ្នាំ។" (សរសេរជាអក្សរទ្រេតក្នុងអត្ថបទដើម)។

អាជ្ញា[21] ហើយ ២) នឹងត្រូវចំណាយទាំងស្រុងសម្រាប់រៀបចំចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី។

២០. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ តុលាការកំពូលបានគូសបញ្ជាក់ពីការណ៍ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអាចធ្វើការលើចម្លើយតបរបស់ខ្លួន បន្ទាប់ពីទទួលបានសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ តែមួយភាសា[22]។ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងបន្ថែមថា បច្ចុប្បន្ននេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្រើប្រាស់ធនធានរបស់ខ្លួនស្ទើរតែទាំងស្រុងសម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២[23] ហើយថាសហព្រះរាជអាជ្ញាមានអ្នកប្រែខាងក្នុងរបស់ខ្លួន (ខុសគ្នាពីមេធាវីការពារក្តី)[24]។

២១. ដូច្នេះ តុលាការកំពូលគួរតែបង្គាប់ឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាដាក់ចម្លើយតប ជាពីរភាសា មិនឲ្យលើសពីរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ ក្រោយពីមានសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីជាភាសាខ្មែរ។

---

[21] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ ដើម្បីប្តឹងសាទុក្ខ និងបន្ថែមពេលវេលាដើម្បីដាក់សារណាតប ចុះថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ **F13/2** កថាខណ្ឌ ១២-១៣ និង ១៧ (តុលាការកំពូលបានលើកពេលចាប់ផ្តើមនៃរយៈពេលឆ្លើយតបរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ដោយគិតចាប់ពីពេលដែលមេធាវីការពាក្តីដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន ក្នុងមួយភាសា)។

[22] សេចក្តីសម្រេច **F9** កថាខណ្ឌ ២០ (សូមមើលខាងលើ កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៤), សេចក្តីសម្រេច **F23/1** កថាខណ្ឌ ១១ "ទាក់ទងនឹងការជំទាស់ដែលថា ថិរវេលា ៣០ ថ្ងៃ ពុំអាចគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់បុគ្គលិកជាតិ និងអន្តរជាតិនៃការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការជាមួយនោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលពិចារណាឃើញថា ការសហការនេះគប្បីធ្វើឡើងចាប់តាំងពីពេលដាក់សារណាលើបណ្តឹងសាទុក្ខតែមួយភាសាជាអង់គ្លេសមកម្លេះ។ ជាការពិតដែលថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជាប្រចាំតែងតែស្នើសុំដាក់ឯកសារតែមួយភាសា ដែលឯកសារបកប្រែជាភាសាខ្មែរនឹងដាក់តាមក្រោយនោះ គឺជាការបង្ហាញនូវការសហការដែលកើតមានតាំងពីដំបូងមកហើយ"។

[23] សំណុំរឿង ០០៤/១ បានបិទបញ្ចប់។ សំណុំរឿង ០០៤/២ កំពុងស្ថិតក្នុងការពិភាក្សាសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ សំណុំរឿង ០០៣ ស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលនៃការឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតប ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ នៅសល់តែសំណុំរឿង ០០៤ ប៉ុណ្ណោះ ដែលក្នុងនោះ ដំណាក់កាលនៃការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ បានចាប់ផ្តើមកាលពីខែមុន។

[24] ឧទាហរណ៍ សូមមើល សារអេឡិកត្រូនិករបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ម៉ោង ១៣.០៦ នាទី មានចំណងជើងថា "ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសំណើរបស់ នួន ជា សុំឲ្យកោះហៅ ប្រាក់ ខន ឡើងវិញ - សំណើសុំដាក់ឯកសារតែមួយភាសា" ឯកសារ **E409/2.1.2** ទំព័រ ២ កថាខណ្ឌ ២ [សារជាភាសាអង់គ្លេស]។

២២. ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញានឹងមានលទ្ធភាពយ៉ាងស្រួលក្នុងការដាក់ចម្លើយតបមួយយ៉ាងពេញលេញ ទៅនឹងសារណាបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្ដី ដោយពុំធ្វើឱ្យយឺតយ៉ាវដល់ដំណើរការនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខ។

III. **<u>សំណើហួសពេល</u>**

២៣. ទោះបីជាសំណើនេះពន្យារពេលវេលាក្នុងការចេញសេចក្ដីសម្រេចក៏ដោយ ក៏ពេលខ្លះ ការអនុវត្តនៃការដាក់សំណើបន្ទាន់បង្ខំធ្វើឡើងដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំផ្សេងៗ អាចមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្ដីឆ្ងល់ថាហេតុអ្វីបានជាសហព្រះរាជអាជ្ញាមិនធ្វើសំណើនេះ ១០ ថ្ងៃ មុននេះ នៅពេលដែលឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់មេធាវីការពារក្ដី។ បើបានធ្វើដូចនេះ មេធាវីការពារក្ដីនឹងមិនចាំបាច់ចំណាយធនធានធ្វើការលើបញ្ហានេះឡើងវិញ ហើយថែមទាំងបន្ទាន់ទៀតផង ដើម្បីឆ្លើយតបឱ្យបានឆាប់បំផុត កុំឱ្យយឺតយ៉ាវដល់ការចេញសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការកំពូល។ មូលហេតុគឺថា សេចក្ដីសម្រេចនេះត្រូវតែចេញឱ្យបានឆាប់បំផុត ព្រោះវាជាកត្តាកំណត់ពីដំណាក់កាលបន្តមកទៀតនៃដំណើរការនីតិវិធីបច្ចុប្បន្ន ហើយវាអាចឱ្យភាគីទាំងអស់មានលទ្ធភាពរៀបចំខ្លួនបានល្អ។

២៤. **<u>យោងតាមសំអាងហេតុនេះ</u>** មេធាវីការពារក្ដីស្នើតុលាការកំពូលមេត្តា៖

- **បដិសេធ**សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងផ្ដល់ឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញានូវពេលវេលាបន្ថែមសមាមាត្រ ស្របតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការកំពូលនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។
  សម្រេចជាបន្ទាន់លើសំណើសុំទាំងអស់ ដោយចេញផ្នែកសម្រេចសេចក្ដីមុន រួចសឹមចេញសំអាងហេតុពេលក្រោយ។

មេធាវី គង់ សំអុន មេធាវី Anta GUISSÉ	រាជធានីភ្នំពេញ ទីក្រុងប៉ារីស	